

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

NCBR
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

„**PODSTAWY ERGONOMII**” **rozwinięcie**

Radland, 2025. Udostępniono na licencji **CC BY 4.0**
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>, Projekt współfinansowany przez
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu FERS.03.01: Dostępność
szkolnictwa wyższego, „WSSiP rozwija dostępność dla ON”
(FERS.03.01-IP.08-001/23)

Spis treści

Ergonomia	6
Czym dokładnie zajmuje się ergonomia?.....	6
Rodzaje ergonomii:	6
Korzyści z ergonomii:	6
Cele i działania w ergonomii	7
Cele ergonomii:.....	7
Działania w ergonomii:	7
1. Analiza stanowiska pracy:	7
2. Projektowanie ergonomiczne:	7
3. Edukacja i szkolenia:	7
4. Organizacja pracy:.....	8
5. Ocena ryzyka i interwencje:.....	8
Ergonomia koncepcyjna	8
Ergonomia koncepcyjna (inaczej: ergonomia projektowania, ergonomia przedwdrożeniowa) to dziedzina ergonomii zajmująca się planowaniem i projektowaniem systemów pracy, stanowisk, narzędzi i technologii już na etapie koncepcji, zanim zostaną fizycznie stworzone i wdrożone.	8
Główne cele ergonomii koncepcyjnej:.....	8
Działania w ergonomii koncepcyjnej:	8
Przykłady zastosowania ergonomii koncepcyjnej:	9
Ergonomia korekcyjna	9
Główne cele ergonomii korekcyjnej:.....	9
Etapy działań ergonomii korekcyjnej:	10
1. Analiza i ocena stanu obecnego:.....	10
2. Identyfikacja zagrożeń i nieprawidłowości:	10
3. Propozycje usprawnień (interwencje):.....	10
4. Wdrażanie zmian i monitorowanie efektów:	10
Przykłady działań ergonomii korekcyjnej:.....	11
Cechy ergonomii korekcyjnej:	11

Korzyści i straty uzyskiwane dzięki jakości ergonomicznej urządzeń	11
Korzyści wynikające z wysokiej jakości ergonomicznej urządzeń:	12
1. Poprawa komfortu pracy	12
2. Zwiększenie wydajności	12
3. Redukcja ryzyka urazów i chorób zawodowych	12
4. Zwiększenie bezpieczeństwa użytkownika	12
5. Zadowolenie i satysfakcja użytkownika	12
6. Niższe koszty długoterminowe	12
Straty wynikające z niskiej jakości ergonomicznej urządzeń:	12
1. Zmęczenie i dyskomfort	12
2. Wzrost liczby błędów i pomyłek	13
3. Zwiększone ryzyko wypadków i kontuzji	13
4. Wzrost kosztów (pośrednich i bezpośrednich)	13
5. Spadek motywacji i morale pracowników	13
Przykład porównania:	13
Korzyści uzyskiwane dzięki wysokiej jakości ergonomicznej urządzeń:	14
1. Dla użytkowników:	14
2. Dla pracodawców:	14
3. Dla producentów urządzeń:	14
Straty lub ograniczenia związane z jakością ergonomiczną urządzeń:	15
1. Dla producentów:	15
2. Dla pracodawców:	15
3. Dla użytkowników:	15
Podsumowanie:	15
Anatomia, fizjologia pracy oraz higiena przemysłowa	16
ANATOMIA PRACY	16
Główne zagadnienia:	16
FIZJOLOGIA PRACY	16
Główne zagadnienia:	16

HIGIENA PRZEMYSŁOWA.....	17
Główne zagrożenia higieniczne:.....	17
Główne działania:.....	17
Podsumowanie:.....	18
Metody usprawniania procesu pracy.....	18
1. METODY ORGANIZACYJNE.....	18
2. METODY TECHNICZNE.....	18
3. METODY ERGONOMICZNE.....	19
4. METODY EKONOMICZNE I ANALITYCZNE.....	19
5. METODY OBSERWACYJNE I POMIAROWE.....	19
6. METODY PSYCHOLOGICZNE I MOTYWACYJNE.....	20
Podsumowanie:.....	20
Ergonomiczne projektowanie i diagnoza.....	21
1. ERGONOMICZNE PROJEKTOWANIE (projektowanie proergonomiczne).....	21
Zasady ergonomicznego projektowania:.....	21
Przykłady:.....	21
2. DIAGNOZA ERGONOMICZNA (analiza ergonomiczna).....	22
Etapy diagnozy ergonomicznej:.....	22
Narzędzia i metody diagnostyczne:.....	22
Korzyści z ergonomicznego projektowania i diagnozy:.....	22
Podsumowanie:.....	23
Źródła ergonomii w naukach.....	23
Dziedziny nauki, które stanowią źródła ergonomii:.....	23
1. Anatomia i fizjologia człowieka.....	23
2. Psychologia pracy.....	23
3. Higiena i medycyna pracy.....	24
4. Antropometria.....	24
5. Inżynieria i technika.....	24
6. Organizacja i zarządzanie.....	24

7. Socjologia i ekonomia	24
Podsumowanie – ergonomia jako nauka zintegrowana:	25
Wniosek:	25
Certyfikacja umiejętności zawodowych ergonomisty	26
1. Kim jest ergonomista?.....	26
Wiedza teoretyczna:	26
Umiejętności praktyczne:.....	26
3. Jak można uzyskać certyfikację ergonomisty?	27
W Polsce:	27
4. Certyfikacja międzynarodowa:	27
CEN / ISO / IEA (International Ergonomics Association):.....	27
5. Korzyści z certyfikacji:	28
Podsumowanie:	28
Bibliografia.....	29
Artykuły i opracowania naukowe.....	30

Ergonomia

Ergonomia zajmuje się dostosowywaniem warunków pracy, narzędzi, środowiska i zadań do możliwości psychofizycznych człowieka. Jej celem jest zwiększenie bezpieczeństwa, komfortu, wydajności oraz zdrowia pracowników.

Czym dokładnie zajmuje się ergonomia?

1. Analizą stanowisk pracy – jak ludzie siedzą, stoją, poruszają się i wykonują zadania.
2. Projektowaniem narzędzi i urządzeń, które są wygodne, intuicyjne i bezpieczne w użyciu.
3. Oceną obciążenia fizycznego i psychicznego – np. przy pracy z komputerem, w produkcji, transporcie.
4. Zapobieganiem urazom i chorobom zawodowym – jak LER/DORT (np. zespół cieśni nadgarstka).
5. Optymalizacją organizacji pracy – układ pomieszczeń, czas pracy, przerwy, rotacja zadań.

Rodzaje ergonomii:

- Ergonomia fizyczna – postawa ciała, ruchy, projekt narzędzi i mebli.
- Ergonomia poznawcza (kognitywna) – uwaga, pamięć, stres, sposób podejmowania decyzji.
- Ergonomia organizacyjna – struktura pracy, komunikacja, harmonogramy.

Korzyści z ergonomii:

- Mniejsze zmęczenie i ryzyko urazów.
- Większa wydajność i jakość pracy.
- Lepsze samopoczucie i motywacja pracowników.
- Niższe koszty dla pracodawców (mniej absencji i wypadków).

Cele i działania w ergonomii

Cele ergonomii:

Ergonomia ma na celu tworzenie takich warunków pracy i środowiska, które sprzyjają zdrowiu, bezpieczeństwu, efektywności i zadowoleniu człowieka. Jej główne cele to:

1. Poprawa komfortu pracy – eliminowanie dyskomfortu fizycznego i psychicznego.
2. Zapobieganie urazom i chorobom zawodowym – zwłaszcza LER/DORT (np. bóle kręgosłupa, cieśń nadgarstka).
3. Zwiększenie bezpieczeństwa pracy – minimalizowanie ryzyka wypadków.
4. Zwiększenie wydajności i jakości pracy – poprawa efektywności i redukcja błędów.
5. Lepsze dopasowanie człowieka do maszyny i środowiska pracy – tzw. "human-centered design".
6. Zwiększenie satysfakcji z pracy – co pozytywnie wpływa na motywację i retencję pracowników.

Działania w ergonomii:

Aby osiągnąć powyższe cele, ergonomia wdraża różnorodne działania praktyczne:

1. Analiza stanowiska pracy:
  - Badanie postawy ciała, ruchów, obciążeń.
  - Pomiar warunków środowiskowych (oświetlenie, hałas, temperatura).
2. Projektowanie ergonomiczne:
  - Tworzenie narzędzi, mebli i urządzeń dostosowanych do użytkownika.
  - Ergonomiczne biurka, krzesła, myszki, klawiatury.
3. Edukacja i szkolenia:
  - Szkolenie pracowników z zasad ergonomii.

- Promowanie właściwych nawyków (np. robienie przerw, zmiana pozycji).

4. Organizacja pracy:

- Ustalanie przerw, rotacja zadań, dostosowanie tempa pracy.
- Ustalanie ergonomicznych norm i procedur.

5. Ocena ryzyka i interwencje:

- Identyfikacja zagrożeń ergonomicznych.
- Wdrażanie usprawnień (np. zmiana układu stanowiska, inne narzędzia).

Ergonomia koncepcyjna

Ergonomia koncepcyjna (inaczej: ergonomia projektowania, ergonomia przedwdrożeniowa) to dziedzina ergonomii zajmująca się planowaniem i projektowaniem systemów pracy, stanowisk, narzędzi i technologii już na etapie koncepcji, zanim zostaną fizycznie stworzone i wdrożone.

Główne cele ergonomii koncepcyjnej:

1. Unikanie błędów projektowych już na etapie planowania.
2. Dostosowanie systemów technicznych i organizacyjnych do możliwości człowieka.
3. Zapewnienie bezpieczeństwa, efektywności i komfortu użytkownika.
4. Zintegrowanie człowieka z maszyną/systemem od samego początku projektu.

Działania w ergonomii koncepcyjnej:

- Udział ergonomisty w procesie projektowania maszyn, urządzeń, interfejsów czy systemów pracy.
- Tworzenie modeli, makiet, symulacji i prototypów, które pozwalają ocenić użyteczność i bezpieczeństwo jeszcze przed produkcją.
- Analiza potrzeb użytkownika i jego ograniczeń (np. siły fizycznej, percepcji, zdolności poznawczych).

- Określenie optymalnych wymiarów stanowisk, ekranów, paneli sterujących, itp.
- Projektowanie systemów intuicyjnych, bezpiecznych i wspierających efektywność.

Przykłady zastosowania ergonomii koncepcyjnej:

- Projektowanie kokpitu samochodu lub samolotu, aby był intuicyjny i bezpieczny.
- Tworzenie oprogramowania lub aplikacji, które są łatwe w obsłudze i nie przeciążają poznawczo.
- Planowanie układu linii produkcyjnej z uwzględnieniem ergonomii pracowników.
- Projektowanie stanowisk biurowych z uwzględnieniem różnych typów użytkowników.

Ergonomia koncepcyjna to inwestycja w jakość i bezpieczeństwo już na etapie planowania — pomaga uniknąć kosztownych błędów i modyfikacji po wdrożeniu.

Ergonomia korekcyjna

Ergonomia korekcyjna (inaczej: ergonomia naprawcza) zajmuje się analizą istniejących stanowisk pracy i wprowadzaniem poprawek, gdy pojawiają się problemy ergonomiczne – np. bóle kręgosłupa, spadek wydajności, wzrost absencji czy wypadków.

Główne cele ergonomii korekcyjnej:

1. Identyfikacja problemów ergonomicznych w już działających systemach i stanowiskach pracy.
2. Redukcja dolegliwości zdrowotnych pracowników (np. LER, bóle pleców, zmęczenie).
3. Poprawa wydajności i komfortu pracy poprzez modyfikacje.
4. Zmniejszenie liczby błędów, przestojów i wypadków.

Radland, 2025. Udostępniono na licencji **CC BY 4.0**

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>, Projekt współfinansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu FERS.03.01: Dostępność szkolnictwa wyższego, „WSSiP rozwija dostępność dla ON” (FERS.03.01-IP.08-001/23)

5. Dostosowanie istniejących stanowisk do różnych użytkowników (np. osób o różnym wzroście, sile, wieku).

Etapy działań ergonomii korekcyjnej:

1. Analiza i ocena stanu obecnego:
  - Obserwacja pracy.
  - Wywiady z pracownikami.
  - Pomiar obciążeń (fizycznych i psychicznych).
  - Analiza dokumentacji (choroby zawodowe, absencje, wypadki).
2. Identyfikacja zagrożeń i nieprawidłowości:
  - Zła postawa, powtarzalność ruchów, nadmierne obciążenie.
  - Niewłaściwe oświetlenie, hałas, temperatura.
  - Słaba organizacja pracy (np. brak przerw, zły rozkład narzędzi).
3. Propozycje usprawnień (interwencje):
  - Zmiana ustawienia stanowiska, wysokości krzesła/biurka.
  - Wprowadzenie sprzętu pomocniczego (np. podnóżków, podpórek, wózków).
  - Usprawnienie oprogramowania lub interfejsów.
  - Wprowadzenie przerw lub rotacji zadań.
4. Wdrażanie zmian i monitorowanie efektów:
  - Współpraca z działem BHP, technicznym, HR.
  - Szkolenia dla pracowników.
  - Ocena skuteczności po modyfikacjach.

Przykłady działań ergonomii korekcyjnej:

Problem	Działanie korekcyjne
Bóle szyi i pleców u pracownika biurowego	Ustawienie monitora na wysokości oczu, dobór ergonomicznego krzesła
Przeciążenie fizyczne na produkcji	Wprowadzenie podnośników, zmniejszenie wagi jednostkowej paczek
Nadmierne zmęczenie wzroku	Ulepszenie oświetlenia, filtrowanie światła niebieskiego z ekranów
Powtarzalne ruchy ręką przy pakowaniu	Wprowadzenie automatycznych podajników lub rotacji zadań

Cechy ergonomii korekcyjnej:

- Reaktywna (reaguje na istniejące problemy).
- Często tańsza niż projektowanie od nowa, ale mniej optymalna niż ergonomia koncepcyjna.
- Wymaga zaangażowania pracowników – ich opinie są kluczowe.

Może być szybka i skuteczna, ale czasem ograniczona przez istniejącą infrastrukturę.

Korzyści i straty uzyskiwane dzięki jakości ergonomicznej urządzeń

Jakość ergonomiczna urządzeń – czyli stopień, w jakim dane urządzenie jest dostosowane do możliwości i potrzeb użytkownika – ma bezpośredni wpływ na zdrowie, wydajność, bezpieczeństwo i satysfakcję ludzi korzystających z tego sprzętu.

Korzyści wynikające z wysokiej jakości ergonomicznej urządzeń:

1. Poprawa komfortu pracy

- Mniejsze zmęczenie fizyczne i psychiczne.
- Wygodniejsze użytkowanie nawet przez długi czas.

2. Zwiększenie wydajności

- Szybsze i bardziej efektywne wykonywanie zadań.
- Mniej błędów i przestojów.

3. Redukcja ryzyka urazów i chorób zawodowych

- Mniejsze obciążenie mięśniowo-szkieletowe.
- Niższe ryzyko LER/DORT (np. cieśń nadgarstka, bóle pleców).

4. Zwiększenie bezpieczeństwa użytkownika

- Intuicyjne interfejsy zmniejszają liczbę pomyłek.
- Ograniczenie przypadkowego uruchomienia lub błędnego użycia urządzenia.

5. Zadowolenie i satysfakcja użytkownika

- Lepsze samopoczucie = większa motywacja i lojalność wobec firmy.
- Lepsze doświadczenie klienta (np. w urządzeniach konsumenckich).

6. Niższe koszty długoterminowe

- Mniej absencji chorobowych.
- Mniejsza rotacja pracowników.
- Rzadsze naprawy wynikające z nieprawidłowego użytkowania.

Straty wynikające z niskiej jakości ergonomicznej urządzeń:

1. Zmęczenie i dyskomfort

- Bóle mięśni, karku, pleców, nadgarstków.

- Trudności z koncentracją i spadek energii.

2. Wzrost liczby błędów i pomyłek

- Niewygodne, nieintuicyjne interfejsy prowadzą do pomyłek.
- Skutki: np. błędy w produkcji, złe dane wprowadzane do systemów.

3. Zwiększone ryzyko wypadków i kontuzji

- Nieergonomiczne uchwyty, źle rozmieszczone przyciski, wymuszona postawa.
- Możliwe urazy wynikające z przeciążeń lub gwałtownych ruchów.

4. Wzrost kosztów (pośrednich i bezpośrednich)

- Leczenie pracowników, odszkodowania, przestoje.
- Koszty wymiany źle zaprojektowanego sprzętu.

5. Spadek motywacji i morale pracowników

- Użytkownicy czują się zniechęceni i sfrustrowani.
- Większa rotacja kadry, niższe zaangażowanie.

Przykład porównania:

Cecha urządzenia	Ergonomia wysoka	Ergonomia niska
Krzesło biurowe	Regulowana wysokość, podparcie lędźwi	Brak regulacji, twarde siedzisko
Mysz komputerowa	Dopasowana do dłoni, miękka powierzchnia	Zbyt mała/duża, twarda, niewygodna
Panel sterowania	Przejrzysty, logiczny układ	Chaotyczny, zbyt wiele małych przycisków

Korzyści i straty uzyskiwane dzięki jakości ergonomicznej urządzeń

Korzyści i straty uzyskiwane dzięki jakości ergonomicznej urządzeń można rozpatrywać w kontekście użytkowników, pracodawców, producentów, a także środowiska pracy. Ergonomia urządzeń wpływa na komfort, efektywność i zdrowie użytkowników, ale też niesie za sobą pewne koszty lub ograniczenia.

Korzyści uzyskiwane dzięki wysokiej jakości ergonomicznej urządzeń:

1. Dla użytkowników:

- Większy komfort pracy – zmniejszenie zmęczenia fizycznego i psychicznego.
- Mniejsze ryzyko urazów i chorób zawodowych – np. zespołu cieśni nadgarstka, bólu kręgosłupa.
- Lepsza efektywność – szybsze i bardziej precyzyjne wykonywanie zadań.
- Zwiększona satysfakcja z pracy – pozytywny wpływ na samopoczucie i motywację.
- Ułatwienie obsługi – szczególnie ważne dla osób starszych lub z ograniczeniami sprawności.

2. Dla pracodawców:

- Zwiększenie wydajności pracowników – mniej przerw, lepsze wyniki pracy.
- Zmniejszenie absencji chorobowych – ergonomiczne stanowiska zmniejszają liczbę dolegliwości zdrowotnych.
- Poprawa jakości produktów/usług – mniej błędów i usterek.
- Pozytywny wizerunek firmy – jako pracodawcy dbającego o pracowników.
- Mniejsze koszty związane z rotacją kadr – większe zadowolenie = mniejsza fluktuacja.

3. Dla producentów urządzeń:

- Większa konkurencyjność produktów – ergonomiczne urządzenia są bardziej pożądane na rynku.

- Budowanie marki premium – wysoka jakość ergonomii może być znakiem rozpoznawczym firmy.

Straty lub ograniczenia związane z jakością ergonomiczną urządzeń:

1. Dla producentów:

- Wyższe koszty projektowania i produkcji – wymaga badań, testów, materiałów wysokiej jakości.
- Wydłużony czas wprowadzenia produktu na rynek – ze względu na procesy testowania i certyfikacji.
- Konieczność zatrudniania specjalistów z dziedziny ergonomii – co zwiększa koszty operacyjne.

2. Dla pracodawców:

- Inwestycje początkowe – ergonomiczne wyposażenie (np. regulowane biurka, specjalne krzesła) jest droższe.
- Konieczność szkoleń – pracownicy muszą nauczyć się prawidłowego korzystania z nowych urządzeń.

3. Dla użytkowników:

- Okres adaptacji – zmiana na bardziej ergonomiczne urządzenie może wymagać przyzwyczajenia.
- Złudne poczucie komfortu – nieumiejętne korzystanie z ergonomicznego sprzętu nadal może prowadzić do przeciążeń.

Podsumowanie:

Wysoka jakość ergonomiczna urządzeń przynosi zdecydowanie więcej korzyści niż strat, zwłaszcza w dłuższej perspektywie. Choć może wiązać się z wyższymi kosztami początkowymi, skutkuje oszczędnościami, lepszym zdrowiem użytkowników i wyższą efektywnością pracy. Ergonomia powinna być traktowana nie jako luksus, ale jako inwestycja w jakość pracy i życia.

Anatomia, fizjologia pracy oraz higiena przemysłowa

ANATOMIA PRACY

Definicja:

To dział anatomii zajmujący się badaniem budowy ciała człowieka w kontekście jego funkcjonowania podczas pracy. Skupia się na układzie mięśniowym, kostnym, nerwowym i ruchowym.

Główne zagadnienia:

- Budowa układu mięśniowo-szkieletowego – jak człowiek się porusza, jakie ruchy są naturalne, a jakie wymuszają przeciążenia.
- Postawy ciała podczas pracy – stojąca, siedząca, wymuszona, zgięta.
- Zdolność do wykonywania czynności manualnych i precyzyjnych – np. siła dłoni, zasięg kończyn.
- Strefy pracy rąk i zasięgi operacyjne – projektowanie stanowisk roboczych z uwzględnieniem anatomicznych ograniczeń.

FIZJOLOGIA PRACY

Definicja:

To nauka badająca funkcjonowanie organizmu człowieka w warunkach pracy fizycznej i umysłowej, a także reakcje organizmu na obciążenia i warunki środowiskowe.

Główne zagadnienia:

- Zużycie energii w czasie pracy – obciążenie mięśni, zużycie tlenu, tętno.
- Zmęczenie fizyczne i psychiczne – mechanizmy, przyczyny, sposoby przeciwdziałania.
- Regulacja temperatury ciała – wpływ temperatury otoczenia na organizm (np. praca w upale).
- Praca zmianowa i rytm biologiczny – wpływ na zdrowie i efektywność.

- Wpływ hałasu, wibracji, oświetlenia i mikroklimatu na funkcjonowanie organizmu.

HIGIENA PRZEMYSŁOWA

Definicja:

To dziedzina zajmująca się identyfikacją, oceną i kontrolą czynników środowiskowych, które mogą wpływać negatywnie na zdrowie pracowników w miejscu pracy.

Główne zagrożenia higieniczne:

- Pyły przemysłowe – np. pył węglowy, azbest, krzemionka.
- Substancje chemiczne – opary, gazy, rozpuszczalniki, metale ciężkie.
- Hałas i wibracje – wpływ na słuch i układ nerwowy.
- Promieniowanie – UV, podczerwone, jonizujące (RTG).
- Mikroklimat – temperatura, wilgotność, wentylacja.
- Biologiczne czynniki szkodliwe – bakterie, wirusy, grzyby.

Główne działania:

- Pomiar czynników szkodliwych – np. hałasu, zapylenia, stężeń chemikaliów.
- Ocena ryzyka zawodowego
- Opracowywanie i wdrażanie środków ochrony indywidualnej i zbiorowej
- Szkolenia pracowników w zakresie BHP

Podsumowanie:

Obszar	Co bada?	Cel
Anatomia pracy	Budowę ciała i jego ograniczenia w ruchu	Dostosowanie narzędzi i stanowisk do człowieka
Fizjologia pracy	Reakcje organizmu na wysiłek i środowisko	Optymalizacja czasu pracy i regeneracji
Higiena przemysłowa	Czynniki szkodliwe w środowisku pracy	Ochrona zdrowia pracowników

Metody usprawniania procesu pracy

Usprawnianie procesu pracy polega na optymalizacji zadań, metod i warunków pracy, by osiągnąć większą wydajność, bezpieczeństwo i jakość, przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów, zmęczenia i ryzyka błędów.

1. METODY ORGANIZACYJNE

Skupiają się na sposobie organizacji pracy i czasu.

- Podział pracy i specjalizacja – rozdzielenie zadań według kompetencji.
- Standaryzacja czynności – ustalenie jednolitych procedur.
- Racjonalizacja czasu pracy – planowanie, eliminacja przestojów i marnotrawstwa.
- Zarządzanie czasem (Time Management) – ustalanie priorytetów, planowanie dnia pracy.
- Wdrażanie systemów pracy zmianowej – by lepiej wykorzystać czas i zasoby.

2. METODY TECHNICZNE

Dotyczą zmian w narzędziach, maszynach i technologii.

- Mechanizacja i automatyzacja – zastępowanie pracy ręcznej maszynami.
- Modernizacja urządzeń i linii produkcyjnych – poprawa jakości i szybkości pracy.
- Wdrażanie nowych technologii – np. systemów informatycznych, robotyzacji.
- Ulepszanie narzędzi pracy – lepsza ergonomia i wydajność.

3. METODY ERGONOMICZNE

Skupiają się na dostosowaniu pracy do możliwości człowieka.

- Projektowanie stanowisk zgodnie z zasadami ergonomii
- Redukcja nadmiernego wysiłku fizycznego
- Minimalizacja wymuszonych i niezdrowych pozycji ciała
- Dostosowanie oświetlenia, hałasu i mikroklimatu
- Wdrażanie przerw regeneracyjnych

4. METODY EKONOMICZNE I ANALITYCZNE

Służą do oceny efektywności i identyfikacji strat.

- Analiza kosztów pracy – np. koszty jednostkowe, produktywność.
- Analiza wartości dodanej – co rzeczywiście przynosi wartość klientowi.
- Metody Lean Management (szczupłego zarządzania) – eliminacja marnotrawstwa (tzw. 7 muda).
- Six Sigma – optymalizacja jakości procesów i redukcja błędów.
- Diagramy Ishikawy i Pareto – analiza przyczyn problemów.

5. METODY OBSERWACYJNE I POMIAROWE

Ułatwiają poznanie rzeczywistego przebiegu pracy.

- Obserwacja bezpośrednia (czasomierze, notatki)
- Filmy wideo i analiza ruchów roboczych (metoda MTM, REFA)

- Pomiar czasu i normowanie pracy (chronometraż, zdjęcie dnia pracy)
- Badanie obciążenia fizycznego i psychicznego

6. METODY PSYCHOLOGICZNE I MOTYWACYJNE

Poprawiają nastawienie i zaangażowanie pracowników.

- Systemy motywacyjne (premie, awanse, uznanie)
- Szkolenia i rozwój kompetencji
- Poprawa komunikacji w zespole
- Angażowanie pracowników w proces usprawniania (Kaizen)

Podsumowanie:

Rodzaj metody	Przykłady działań	Efekt
Organizacyjne	Standaryzacja, planowanie, harmonogramy	Lepsze wykorzystanie czasu
Techniczne	Automatyzacja, modernizacja maszyn	Szybsza i dokładniejsza praca
Ergonomiczne	Poprawa warunków pracy, zmniejszenie wysiłku	Mniejsze zmęczenie, mniej błędów
Ekonomiczne i analityczne	Lean, Six Sigma, analiza kosztów	Niższe koszty, wyższa jakość
Obserwacyjne i pomiarowe	Chronometraż, REFA, MTM	Dokładna diagnoza problemów
Psychologiczne	Motywacja, komunikacja, szkolenia	Większe zaangażowanie

Ergonomiczne projektowanie i diagnoza

Ergonomiczne projektowanie i diagnoza to dwa podstawowe filary ergonomii stosowanej, których celem jest tworzenie bezpiecznych, komfortowych i wydajnych warunków pracy oraz analiza istniejących środowisk pracy w celu ich usprawnienia.

1. ERGONOMICZNE PROJEKTOWANIE (projektowanie proergonomiczne)

Definicja:

To proces tworzenia stanowisk pracy, maszyn, narzędzi i systemów z uwzględnieniem budowy, możliwości i ograniczeń człowieka.

Zasady ergonomicznego projektowania:

1. Dostosowanie do budowy ciała (anatomii) – np. wysokości blatów, zasięg rąk.
2. Minimalizacja wysiłku fizycznego i psychicznego – ograniczenie dźwigania, hałasu, stresu.
3. Optymalizacja postawy pracy – unikanie długotrwałego stania lub siedzenia w jednej pozycji.
4. Dostosowanie interfejsów (przyciski, ekrany, dźwignie) – zgodnie z intuicją użytkownika.
5. Uwzględnienie różnic indywidualnych – wzrost, siła, wiek, sprawność.
6. Zasada tzw. strefy zasięgu rąk – wszystko co najczęściej używane powinno być w zasięgu bez nadmiernego ruchu.
7. Bezpieczeństwo i higiena pracy – np. antypoślizgowe podłogi, ochrona przed promieniowaniem.

Przykłady:

- Ergonomiczne biurka i krzesła z regulacją wysokości
- Narzędzia ręczne z uchwytem dopasowanym do dłoni
- Maszyny z czytelnym, intuicyjnym interfejsem

2. DIAGNOZA ERGONOMICZNA (analiza ergonomiczna)

Definicja:

To ocena istniejących warunków pracy, stanowisk, maszyn lub procesów pod kątem ich zgodności z zasadami ergonomii.

Etapy diagnozy ergonomicznej:

1. Obserwacja stanowiska pracy – analiza ruchów, pozycji, interakcji z maszyną.
2. Wywiad z pracownikiem – zbieranie informacji o odczuwanym zmęczeniu, dolegliwościach, problemach.
3. Pomiary fizyczne i środowiskowe – np. wysokości stołu, temperatury, poziomu hałasu, oświetlenia.
4. Ocena ryzyka ergonomicznego – wskazanie miejsc, gdzie może dojść do przeciążeń, urazów.
5. Wnioski i rekomendacje usprawnień – co zmienić, poprawić, dostosować.

Narzędzia i metody diagnostyczne:

- Metoda REBA (Rapid Entire Body Assessment) – ocena całego ciała.
- RULA (Rapid Upper Limb Assessment) – analiza przeciążeń kończyn górnych.
- OWAS (Ovako Working Posture Analysis System) – ocena postaw ciała.
- NIOSH lifting equation – analiza bezpieczeństwa podnoszenia ciężarów.
- Ankiety ergonomiczne i kwestionariusze oceny komfortu pracy.

Korzyści z ergonomicznego projektowania i diagnozy:

- Zmniejszenie ryzyka urazów i chorób zawodowych.
- Zwiększenie efektywności i wydajności pracowników.
- Poprawa samopoczucia i satysfakcji z pracy.
- Lepsze dostosowanie maszyn i narzędzi do użytkownika.

- Niższe koszty absencji i rotacji pracowników.

Podsumowanie:

Element	Projektowanie ergonomiczne	Diagnoza ergonomiczna
Cel	Tworzenie optymalnych warunków pracy	Ocena i poprawa istniejących warunków
Kiedy stosujemy?	Przed wdrożeniem stanowiska, produktu	Gdy stanowisko już funkcjonuje
Metody	Normy projektowe, pomiary antropometryczne	REBA, RULA, OWAS, NIOSH, wywiady, obserwacja
Efekt	Ergonomiczne, bezpieczne środowisko pracy	Usprawnienie, eliminacja błędów projektowych

Źródła ergonomii w naukach

Ergonomia to nauka interdyscyplinarna, która czerpie wiedzę z wielu dziedzin, aby dostosować środowisko pracy, narzędzia i procesy do możliwości oraz ograniczeń człowieka. Jej celem jest zwiększenie efektywności, bezpieczeństwa i komfortu pracy.

Dziedziny nauki, które stanowią źródła ergonomii:

1. Anatomia i fizjologia człowieka

- Co wnosi?: Znajomość budowy ciała i działania narządów.
- Znaczenie ergonomiczne: Projektowanie narzędzi, stanowisk i maszyn zgodnie z układem mięśniowym, szkieletowym i nerwowym.

2. Psychologia pracy

- Co wnosi?: Badanie procesów poznawczych, reakcji na stres, motywacji i zmęczenia psychicznego.
- Znaczenie ergonomiczne: Projektowanie interfejsów, organizacja pracy umysłowej, zapobieganie błędom ludzkim.

3. Higiena i medycyna pracy

- Co wnosi?: Wiedza o wpływie czynników środowiskowych na zdrowie człowieka.
- Znaczenie ergonomiczne: Ochrona przed hałasem, pyłami, chemikaliami, wibracjami, promieniowaniem.

4. Antropometria

- Co wnosi?: Pomiar i analiza rozmiarów ciała ludzkiego (wzrost, zasięg rąk, długość kończyn).
- Znaczenie ergonomiczne: Projektowanie narzędzi, odzieży roboczej, siedzeń, maszyn i przestrzeni roboczych.

5. Inżynieria i technika

- Co wnosi?: Wiedza o projektowaniu i działaniu maszyn, systemów, urządzeń.
- Znaczenie ergonomiczne: Konstrukcja urządzeń bezpiecznych i intuicyjnych w obsłudze.

6. Organizacja i zarządzanie

- Co wnosi?: Metody planowania pracy, zarządzania zasobami ludzkimi i czasem.
- Znaczenie ergonomiczne: Optymalizacja procesów pracy, podział obowiązków, harmonogramy zmian.

7. Socjologia i ekonomia

- Co wnosi?: Znajomość relacji międzyludzkich, uwarunkowań społecznych i kosztów pracy.
- Znaczenie ergonomiczne: Tworzenie ergonomicznych systemów pracy zespołowej, analiza opłacalności wdrożeń.

Podsumowanie – ergonomia jako nauka zintegrowana:

Dziedzina nauki	Wkład w ergonomię
Anatomia i fizjologia	Znajomość ciała i jego możliwości
Psychologia	Reakcje poznawcze i emocjonalne w pracy
Higiena i medycyna pracy	Ochrona zdrowia przed czynnikami szkodliwymi
Antropometria	Dopasowanie narzędzi i przestrzeni do użytkownika
Inżynieria	Projektowanie bezpiecznych maszyn i narzędzi
Organizacja pracy	Optymalizacja procesu pracy
Socjologia, ekonomia	Ujęcie społeczne i ekonomiczne ergonomii

Wniosek:

Ergonomia łączy naukę o człowieku z naukami technicznymi i społecznymi, dlatego jej skuteczne stosowanie wymaga współpracy specjalistów z różnych dziedzin. Dzięki

temu możliwe jest tworzenie bezpiecznego, wydajnego i przyjaznego środowiska pracy.

Certyfikacja umiejętności zawodowych ergonomisty

Ergonomista to specjalista zajmujący się projektowaniem i oceną warunków pracy w taki sposób, aby były one zgodne z możliwościami fizycznymi i psychicznymi człowieka. Certyfikacja jego umiejętności potwierdza, że posiada wiedzę i kompetencje niezbędne do pracy w tej roli.

1. Kim jest ergonomista?

Ergonomista:

- analizuje i projektuje stanowiska pracy, maszyny, narzędzia i systemy,
- ocenia ryzyko ergonomiczne i proponuje zmiany,
- współpracuje z inżynierami, lekarzami medycyny pracy, psychologami,
- prowadzi szkolenia z zakresu ergonomii.

2. Umiejętności zawodowe ergonomisty:

Wiedza teoretyczna:

- anatomia, fizjologia, psychologia pracy,
- zasady ergonomicznego projektowania,
- przepisy BHP i normy ergonomiczne (np. ISO 6385, PN-EN 614).

Umiejętności praktyczne:

- diagnoza ergonomiczna (REBA, RULA, OWAS, NIOSH),
- projektowanie ergonomicznych stanowisk pracy,
- ocena środowiska pracy (hałas, oświetlenie, mikroklimat),
- sporządzanie raportów, rekomendacji i dokumentacji technicznej.

3. Jak można uzyskać certyfikację ergonomisty?

W Polsce:

Nie ma jednego ogólnokrajowego „tytułu zawodowego ergonomisty” nadawanego przez państwo, ale możliwe są następujące drogi:

Ukończenie studiów wyższych lub podyplomowych z ergonomii:

- kierunki: ergonomia, bezpieczeństwo i higiena pracy, inżynieria produkcji, inżynieria biomedyczna.
- uczelnie techniczne, medyczne i uniwersytety.

Certyfikaty branżowe lub zawodowe:

- np. certyfikat ergonomisty wydawany przez instytucje szkoleniowe, np. Instytut Medycyny Pracy, CIOP-PIB lub firmy szkoleniowe akredytowane.
- szkolenia z obsługi narzędzi diagnostycznych (REBA, RULA, QEC).

Wpis do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK):

- Kwalifikacja np. „Diagnozowanie ryzyka ergonomicznego w środowisku pracy” może być uznana i potwierdzona w systemie ZSK poprzez zdanie egzaminu kwalifikacyjnego.

4. Certyfikacja międzynarodowa:

CEN / ISO / IEA (International Ergonomics Association):

- W wielu krajach obowiązują międzynarodowe standardy certyfikacji ergonomistów.

Przykładowe organizacje:

- BCPE (Board of Certification in Professional Ergonomics) – USA
- Eur.Erg (Europejski Ergonomista) – nadawany przez CREE (Centre for Registration of European Ergonomists)

Aby otrzymać tytuł Eur.Erg, należy:

- mieć odpowiednie wykształcenie,
- udokumentowane doświadczenie praktyczne,
- zaliczyć ocenę wniosku i portfolio.

5. Korzyści z certyfikacji:

- Potwierdzenie kompetencji i specjalizacji,
- Zwiększenie wiarygodności zawodowej,
- Możliwość pracy w instytucjach, firmach produkcyjnych, BHP, laboratoriach,
- Ułatwienie dostępu do projektów międzynarodowych,
- Lepsze szanse na rynku pracy.

Podsumowanie:

Element	Opis
Zawód	Ergonomista
Wymagania	Wiedza z zakresu ergonomii, praktyczne umiejętności
Formy kształcenia	Studia, kursy, szkolenia, system ZSK
Certyfikaty krajowe	Uczelnie, instytuty naukowe, instytucje szkoleniowe
Certyfikaty międzynarodowe	Eur.Erg, BCPE, ISO, IEA

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

NCBR
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

Element

Opis

Korzyści

Uznanie kwalifikacji, rozwój kariery, wyższa specjalizacja

Bibliografia

1. Olszewski J., *Podstawy ergonomii i fizjologii pracy*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 1993 (158 s.)
2. Górską E., *Ergonomia. Projektowanie, diagnoza, eksperymenty*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa – wyd. 2007, II edycja
3. Górską E., *Ergonomia w projektowaniu stanowisk pracy: podstawy teoretyczne*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 1998 (116 s.)

4. Jabłoński J., *Ergonomia produktu. Ergonomiczne zasady projektowania produktów*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2006
5. Horst W., *Ergonomia z elementami bezpieczeństwa pracy*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2004
6. Marcinkowski J., Horst W.M., *Aktualne problemy bezpieczeństwa pracy i ergonomii. Edukacja i badania*, Monografia Instytutu Inżynierii Zarządzania PŚP, Poznań 2007
7. Wieczorek Z., *BHP w biurze i urzędzie. Ergonomia w pracy biurowej*, Wydawnictwo Wiedza i Praktyka, Warszawa 2011
8. Kowal E., *Ekonomiczno-społeczne aspekty ergonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002

Artykuły i opracowania naukowe

- Muszyński Z., „Rozwój ergonomii w Polsce i na świecie”, *Zeszyty Naukowe MWSE w Tarnowie* 2016, t. 29, nr 1
- Ratajczak Z., „Teoretyczne podstawy ekspertyz w ergonomii”,
- *Ergonomia – An International Journal...*, 1983, nr 1, s. 69